

Студент 6 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Сформульовано сутність, цілі, підходи та етапи проведення діагностики фінансової забезпеченості підприємства. Визначено практичну значущість результатів діагностики.

Аннотация. Сформулированы сущность, цели, подходы и этапы проведения диагностики финансовой обеспеченности предприятия. Определена практическая значимость результатов диагностики.

Annotation. The essence, objectives, approaches and stages of the diagnosis of financial security of the company have been formulated. Practical significance of the diagnostic results has been determined.

Ключові слова: діагностика, фінансова забезпеченість, фінансові ресурси, оцінка стану, розвиток.

У сучасних умовах жорсткої конкуренції на ринку, де функціонує підприємство, важливою передумовою його сталого розвитку є оптимальне фінансове забезпечення. Належне забезпечення фінансовими ресурсами та ефективне управління ними сприяє досягненню підприємством своїх стратегічних цілей. У зв'язку з цим все більш зростає значення своєчасної комплексної діагностики фінансових можливостей підприємства, структури фінансування його діяльності.

Теоретико-методологічні засади діагностики фінансової забезпеченості підприємства викладені в працях вітчизняних і закордонних вчених. Вивченням актуальності досліджуваного явища та розкриттям його сутності займаються Є. Підгорна, А. Герасимов, В. Шаповал, М. Глазов, О. Дмитрієва. Проблема оцінки формування фінансових ресурсів та їх використанню приділяють увагу такі вчені, як: А. Загородній, І. Бланк, М. Коробов, А. Поддєрьогін, О. Гетьман, В. Савчук. Принципи та методичні підходи до діагностики фінансових можливостей підприємства розглянуті в працях С. Приймак, С. Степуриної, О. Найденко та ін. Попри значну кількість наукових праць, які присвячені питанням діагностики та управління фінансовими ресурсами підприємства, досі існує необхідність удосконалення методологічного підґрунтя для діагностики фінансових можливостей підприємства щодо ефективної діяльності та подальшого розвитку.

Метою дослідження є поглиблення теоретичних аспектів діагностування фінансових можливостей розвитку підприємства.

Для досягнення поставленої мети були виконані такі завдання: огляд наукової літератури та формулювання сутності досліджуваного явища; визначення цілей та підходів до проведення діагностики фінансових можливостей підприємства; дослідження особливостей формування системи показників для проведення діагностики; аналіз послідовності етапів проведення фінансової діагностики; визначення практичної значущості проведення діагностики.

Об'єктом дослідження є фінансова діяльність підприємства.

Предмет дослідження – особливості процесу проведення діагностики фінансового забезпечення діяльності та розвитку підприємства.

У науковій літературі зустрічається безліч підходів до визначення сутності поняття "діагностика", але більшість авторів трактують його як розпізнавання стану об'єкта, що досліджується, як у ретроспективному, так і перспективному періодах [1].

Діагностика стану підприємства, згідно з думкою О. Гетьмана та В. Шаповала, – це оцінка показників роботи підприємства на основі вивчення окремих результатів з метою виявлення можливих перспектив його розвитку і наслідків ухвалення управлінських рішень [2].

Більш змістовне визначення діагностики фінансового стану підприємства надає О. Сметанюк, який характеризує її як ідентифікацію стану об'єкта через реалізацію комплексу дослідницьких процедур, направлених на виявлення доміантних факторів такого стану, симптомів та причин виникнення проблеми або можливих ускладнень, оцінку можливостей підприємства реалізувати стратегічні і тактичні цілі, підготовку необхідної інформаційної бази для прийняття рішення [3].

Виходячи з цього можна охарактеризувати діагностику фінансових можливостей розвитку підприємства як процес виявлення перспектив досягнення стратегічних цілей та розвитку підприємства за рахунок наявних фінансових ресурсів, що передбачає також з'ясування проблемних питань щодо залучення фінансових ресурсів, формування структури фінансування та розробки можливих шляхів розв'язання цих питань.

Така діагностика проводиться з метою оцінки загального фінансового стану підприємства, аналізу його забезпеченості фінансовими ресурсами, виявлення джерел їх формування та існуючих резервів, а також розробки рекомендацій щодо забезпечення оптимального фінансування діяльності підприємства та його більш ефективного розвитку.

До цілей оцінки стану підприємства щодо його забезпеченості фінансовими ресурсами відносяться: оцінка фінансових результатів діяльності як результату управління фінансовими потоками підприємства; аналіз змін у

рахунок наявних фінансових ресурсів; оцінка потреби у фінансових ресурсах та можливостей їх залучення за рахунок внутрішніх або зовнішніх джерел.

Серед різноманітних підходів до оцінки фінансового забезпечення діяльності та розвитку підприємства можна виділити такі: аналіз системи взаємопов'язаних показників ефективності діяльності щодо її відповідності обраним стратегічним цілям підприємства; побудова й аналіз системи показників, які характеризують фінансовий стан і структуру забезпеченості діяльності фінансовими ресурсами; аналіз певної кількості фінансових показників задля визначення негативних тенденцій у результатах фінансової діяльності підприємства, а також пошук шляхів їх подолання та ін.

Для проведення діагностики фінансової забезпеченості підприємства та подальшої оптимізації процесу управління, необхідно використовувати систему взаємозалежних показників його бухгалтерської та статистичної звітності. Підприємство має обрати для діагностики таку систему показників, яка дозволить сформувати найбільш повне уявлення про ефективність своєї діяльності та достатньо точно оцінити свої як поточні, так і стратегічні можливості. В якості критеріїв відбору необхідних показників ефективності діяльності виступають: економічна доцільність показників, їх стратегічна значущість, співставність, надійність тощо.

Аналіз фінансового забезпечення діяльності та розвитку підприємства є достатньо складним процесом, який проводиться у декілька етапів з використанням різноманітних методичних підходів. Можна виділити певні основні підходи, що можуть бути застосовані для діагностування фінансової забезпеченості підприємства (таблиця).

Таблиця

Основні методичні підходи до діагностики фінансової забезпеченості підприємства

Назва підходу	Сутність підходу
Агрегативний підхід	Полягає в обчисленні оцінних агрегатів, які розраховуються виходячи з даних фінансових звітів; на підставі підходу будується балансова модель оцінки фінансової стійкості
Коефіцієнтний підхід	Передбачає розрахунок відносних показників, таких, як коефіцієнти ліквідності, рентабельності тощо
Інтегральний підхід	Полягає у використанні спеціально розроблених економіко-математичних моделей з метою отримання узагальнюючого висновку
Математичні методи	Полягають у розрахунку цифрових значень показників, на яких базується остаточний висновок
Графічний метод	Передбачає побудову поля оцінювання з поділом його на певні зони; метод може використовуватись у якості допоміжного інструменту

Першим етапом аналізу забезпечення підприємства фінансовими ресурсами є оцінка поточного стану підприємства та змін, які відбулися протягом останнього періоду. Під час такої оцінки аналізується динаміка прибутку підприємства, його рентабельність, фінансова стійкість, ліквідність балансу та спроможність виконувати зобов'язання перед інвесторами та кредиторами; оцінюється використання майна; проводиться структурний аналіз капіталу тощо.

У свою чергу, аналіз прибутку та рентабельності передбачає оцінку рівня показників прибутковості, аналіз фінансових результатів інвестиційної діяльності, аналіз витрат, факторний аналіз показників рентабельності. Аналіз використання майна підприємства передбачає оцінку складу майна та його динаміки. Під час структурного аналізу капіталу досліджується стан і динаміка дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства, аналізується структура джерел фінансування, визначається ефективність використання власних і залучених коштів, оцінюється рівень кредитоспроможності підприємства. На цьому етапі головним завданням є визначення прийнятних меж зниження коефіцієнтів та з'ясування причин такого зниження і факторів, які сприяли цьому.

Наступним трудомістким етапом діагностики фінансової забезпеченості підприємства виступає виявлення факторів, які визначають результат фінансово-господарської діяльності підприємства, дослідження їх взаємозв'язків, а також з'ясування зв'язків між управлінськими рішеннями, прийнятими під час будь-якого підприємницького процесу, і кінцевими результатами. Водночас на цьому етапі визначаються резерви фінансових ресурсів, які можна використати для підвищення ефективності діяльності підприємства, розроблюються шляхи мобілізації таких резервів.

Діагностика фінансових результатів, яка базується на системному підході, дозволяє одержати повну та достовірну інформацію, що використовується для прийняття ефективних управлінських рішень.

На основі отриманих даних, управлінці ухвалюють рішення щодо досягнення поставлених завдань, основними з яких є: підтримання поточної та довгострокової платоспроможності підприємства; зростання рентабельності власного капіталу, забезпечення фінансовими ресурсами процесів розширеного відтворення [4].

Діагностика фінансової забезпеченості діяльності та розвитку підприємства виступає своєрідним засобом контролю ефективності використання наявних коштів. Аналіз сприяє досягненню фінансової стабільності підприємства, тому його результати відіграють вирішальну роль при розв'язанні найбільш важливих питань конкурентної політики підприємства, впливають на процес вдосконалення управління фінансовими ресурсами та максимізації прибутку.

Таким чином, завдяки проведенню діагностики фінансової забезпеченості з'являється можливість виявити не лише фінансовий стан підприємства, але й з'ясувати фактори, які можуть слугувати перешкодою для успішного розвитку підприємства. Результати фінансової діагностики стають основою для прогнозування можливих альтернатив розвитку досліджуваного підприємства. На практиці, для кожного підприємства під час проведення фінансової діагностики найбільш доцільним варіантом є використання комплексного підходу при формуванні системи показників, необхідних для оцінки та аналізу забезпеченості фінансовими ресурсами своєї діяльності та розвитку.

Література: 1. Черниш С. С. Діагностика фінансового стану підприємства / С. С. Черниш ; Чортківський інститут підприємництва і бізнесу. – Чортків, 2007. 2. Гетьман О. О. Економічна діагностика : навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл. / О. О. Гетьман, В. М. Шаповал. – К., 2007. – 307 с. 3. Сметанюк О. А. Діагностика фінансового стану підприємства в системі антикризового управління : автореф. дис. к.е.н. / О. А. Сметанюк. – Хмельницький : Хмельницьк. нац. ун-т, 2006. – 20 с. 4. Кірейцева Г. Г. Фінансовий менеджмент : навч. посібн. / за ред. проф. Г. Г. Кірейцева. – Житомир : ЖІТІ, 2001. – 432 с.